



SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2024. gada 11. aprīlī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Artūrs Kučs un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto politiskās partijas “Saskaņa” sociāldemokrātiskā partija” (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 43/2024),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Priekšvēlēšanu aģitācijas likuma 5.¹ pantu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 6., 100. un 114. pantam.

2. Apstrīdētā norma noteic valodas lietojumu priekšvēlēšanu aģitācijā:

“(1) Priekšvēlēšanu aģitācijas periodā elektronisko plašsaziņas līdzekļu radio un televīzijas programmās, publiskās lietošanas ārtelpās un iekštelpās, periodiskajos izdevumos (laikrakstos un žurnālos), biļetenos, grāmatās un citos iespiedtechnikā sagatavotos izdevumos un internetā apmaksāti priekšvēlēšanu

aģitācijas materiāli izvietojami un apmaksāta priekšvēlēšanu aģitācija veicama valsts valodā (tai skaitā latgaliešu rakstu valodā) vai lībiešu valodā.

(2) Priekšvēlēšanu aģitācijas periodā pirms Eiropas Parlamenta un pašvaldību domju vēlēšanām šā panta pirmajā daļā minētie priekšvēlēšanu aģitācijas materiāli var ietvert vai priekšvēlēšanu aģitācija var tikt nodrošināta ar tulkojumu Eiropas Savienības dalībvalstu oficiālajās valodās, ievērojot nosacījumu, ka valsts valodas (tai skaitā latgaliešu rakstu valodas) vai lībiešu valodas lietojums nedz audiāli, nedz vizuāli nedrīkst būt mazāks vai šaurāks par saturu svešvalodā.

(3) Ja konstatē šā panta pirmās vai otrās daļas noteikumu pārkāpumu, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšniekam ir pienākums uzdot nesaistītajai personai pretlikumīgai priekšvēlēšanu aģitācijai izlietos finanšu līdzekļus 30 dienu laikā ieskaitīt valsts budžetā. Pēc attiecīgās personas motivēta lūguma Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieks var finanšu līdzekļu atmaksāšanu sadalīt termiņos vai pagarināt finanšu līdzekļu atmaksāšanas termiņu, bet ne ilgāk par 90 dienām.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Pieteikuma iesniedzēja apstrīd likuma normas atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai viņai Satversmē noteikto

pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt no Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkta izriet prasība pieteikumā minēto uzskatu pamatot.

6.1. No pieteikuma izriet, ka Centrālā vēlēšanu komisija reģistrējusi Pieteikuma iesniedzējas iesniegto kandidātu sarakstu gaidāmajām Eiropas Parlamenta vēlēšanām un Pieteikuma iesniedzēja veic priekšvēlēšanu aģitāciju. Pieteikumā norādīts, ka saskaņā ar apstrīdēto normu priekšvēlēšanu aģitācija varot tikt veikta tikai valsts valodā (tai skaitā latgaliešu rakstu valodā) vai lībiešu valodā ar tulkojumu Eiropas Savienības dalībvalstu oficiālajās valodās. Šī iemesla dēļ Pieteikuma iesniedzējas izvirzītie kandidāti un politiskās partijas biedri nevarot publiskajā vidē komunicēt ar vēlētājiem mazākumtautību valodā, kas tiem esot labāk saprotama, bet kas nav nevienas Eiropas Savienības dalībvalsts oficiālā valoda. Šāds liegums negatīvi ietekmējot viedokļu daudzveidību politiskajā diskursā. Tādēļ Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar tai Satversmes 100. pantā ietvertās tiesības uz vārda brīvību.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 100. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

6.2. Satversmes tiesas judikatūrā ir atzīts: personai jāsniedz ticams pamatojums tam, ka tiesību normas izraisītās nelabvēlīgās sekas rada tieši viņai pamattiesību aizskārumu (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 22.1. punktu*). Turklāt jāpastāv tiešai saiknei starp personas pamattiesību aizskārumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*).

Pieteikumā nav sniegts pamatojums, kādā veidā apstrīdētā norma radītu Pieteikuma iesniedzēja tieši Satversmes 6. un 114. pantā ietverto pamattiesību

aizskārumu. Turklāt Pieteikuma iesniedzējas apsvērumi par minētajiem Satversmes pantiem sniegti, pamatojot apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 100. pantam.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 6. un 114. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Apstrīdētā norma formulēta nepārprotami un imperatīvi, un Pieteikuma iesniedzēja atrodas tās tvērumam tipiskā situācijā. No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzējai nav efektīvu iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otrais teikums nosaka, ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā par pamattiesību aizskāruma rašanās brīdi uzskatāms brīdis, kad sākās priekšvēlēšanu aģitācijas periods Eiropas Parlamenta vēlēšanām. Saskaņā ar Priekšvēlēšanu aģitācijas likuma 1. panta 4. punktu priekšvēlēšanu aģitācijas periods ir laika posms no 120. dienas pirms vēlēšanām līdz vēlēšanu dienai. Ievērojot, ka Eiropas Parlamenta vēlēšanas paredzētas šā gada 8. jūnijā, priekšvēlēšanu periods sākās šā gada 10. februārī. Tātad termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no 2024. gada 10. februāra. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2024. gada 28. martā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtais daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

8. Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 100. pantam. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas

apstākļu noskaidrošanai. Pieteikums šajā daļā atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Nemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par Priekšvēlēšanu aģitācijas likuma 5.¹ panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 100. pantam” pēc politiskās partijas “Saskaņa” sociāldemokrātiskā partija” pieteikuma (pieteikums Nr. 43/2024).

2. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – līdz **2024. gada 11. jūnijam** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

3. Atteikties ierosināt lietu par Priekšvēlēšanu aģitācijas likuma 5.¹ panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 6. un 114. pantam.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš